

ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΣΤΙΣ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ

Μέρος Α΄

Εισαγωγή Ιστορική αναδρομή

Η Δυτική Όχθη και η Λωρίδα της Γάζας κατακτήθηκαν από το Ισραήλ το 1967, μαζί με το Ανατολικό μισό της Ιερουσαλήμ, που σχεδόν αμέσως προσαρτήθηκε στο Ισραήλ. Έτσι, μια περιοχή που ορίζεται από τα διευρυμένα όρια της «ευρείας Ιερουσαλήμ» υπέστη τον Ισραηλινό νόμο και διοίκηση, ενώ η Δυτική Όχθη και η Γάζα έμειναν υπό στρατιωτική κατοχή. Τα υψίπεδα του Γκολάν, που πάρθηκαν από τη Συρία στον ίδιο πόλεμο, ήταν υπό στρατιωτική κατοχή μέχρι το 1981.

Από το 1981 η στρατιωτική κατοχή της Δ. Όχθης και της Γάζας έχουν τη λεγόμενη «πολιτική διοίκηση», αλλά στην ουσία η τελική διοίκηση παραμένει στο στρατό. Τα κονδύλια για υπηρεσίες, όπως η υγεία και η εκπαίδευση προέρχονται από το Ισραηλινό Υπουργείο Άμυνας.

Η Δ. Όχθη και η Λωρίδα της Γάζας διατηρούν πολλές από τις νομικές και διοικητικές δομές —περιλαμβανομένου και του εκπαιδευτικού συστήματος— που αναπτύχθηκαν πριν από το 1967 από την Αιγυπτιακή και Ιορδανική κυριαρχία αντίστοιχα. Οι Ισραηλινές στρατιωτικές αρχές έχουν εντούτοις επιβάλλει μεγάλο αριθμό στρατιωτικών διαταγών, οι οποίες υπερκαλύπτουν ή συμπληρώνουν τις υπάρχουσες νομικές προϋποθέσεις και καλύπτουν μια μεγάλη ποικιλία θεμάτων, από οικιστικούς κανονισμούς, μέχρι τη δενδροφύτευση και την εκπαίδευση.

Η Δ. Όχθη έχει παρ' όλα αυτά διατηρήσει περισσότερα από την Παλαιστινιακή της ταυτότητα από κάθε άλλη περιοχή. Ζουν σήμερα εκεί περ. 1.000.000 Παλαιστίνιοι χωρίς να περιλαμβάνεται σ' αυτόν τον αριθμό η Ανατολική Ιερουσαλήμ και τα προάστεια. (Στη Γάζα ο αριθμός των κατοίκων φτάνει στις 750.000, ενώ οι Παλαιστίνιοι που ζουν στο Ισραήλ είναι περ. 600.000. Ο συνολικός αριθμός των Παλαιστίνιων που ζουν μέσα και έξω από την Παλαιστίνη ανέρχεται σήμερα στα 5.000.000 περίπου).

Οι καταγεγραμμένοι πρόσφυγες (περισσότεροι από τους οποίους διέφυγαν από χωριά και πόλεις της παράκτιας περιοχής το 1948) ήταν το 1984 350.000 περ. ή περίπου το 40% του συνολικού πληθυσμού της Δ. Όχθης. Περίπου το 10% των προσφύγων ζουν σε 20 στρατόπεδα της UNRWA.

Κατά την Ισραηλινή κατοχή το 1967 υπήρχε μια περαιτέρω έξοδος από τη Δυτ. Όχθη προς την Ιορδανία, ιδίως από μεγάλα στρατόπεδα προσφύγων γύρω από την Ιεριχώ στη Δ. πλευρά της Ιορδανικής πεδιάδας. Αλλά παρά τις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές που προήλθαν από την κατοχή υπάρχει πιο πολύ η αίσθηση της ιστορικής συνέχειας στους Παλαιστίνιους της Δ. Όχθης απ' ό,τι στους Παλαιστίνιους που ζουν σαν πρόσφυγες στη Γάζα, Λίβανο, Ιορδάνη, Συρία ή κι από τους Παλαιστίνιους που ζουν στο Ισραήλ από το 1948.

Η πολιτιστική συνέχεια επίσης σημαίνει, ότι υπάρχει μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση, αν και αυτό πολλές φορές συνδυάζεται με συντηρητικότητα και παραδοσιακές θέσεις. Η Ιορδανική διοίκηση αν και ήταν πολιτικά αυταρχική δεν έκανε πολλά για να διασπάσει την κοινωνική και πολιτιστική ζωή.

Στη Λωρίδα της Γάζας η διάσπαση ήταν πάντα μεγαλύτερη. Το 1944 η Γάζα ήταν ένα λιμάνι με 34.000 κατοίκους, μια αγροκτηνοτροφική περιοχή. Από την αρχή του 1950 κάτω από την εξουσία των Αιγυπτίων κοντά 200.000 πρόσφυγες συνωστήθηκαν σε μια μικρή περιοχή γύρω από την πόλη της Γάζας, ενώ οι ευκαιρίες για δουλειές ήταν ελάχιστες.

Μετά την κατοχή του 1967 η Γάζα έζησε τη μεγάλη πίεση της στρατιωτικής καταπίεσης, από όταν σε αντίθεση με τη Δυτ. Όχθη προέβαλε σθεναρή και επίμονη αντίσταση στους Ισραηλινούς. Σαν αποτέλεσμα έγινε μια εκκαθάριση προσφυγικών καταυλισμών, που ήταν τα κέντρα αντίστασης, που τέλειωσε με την ισοπέδωση πολλών σπιτιών για να κάνουν δρόμους «ασφαλείας». Σύμφωνα με το UNRWA (United Nation of Relief and Working Agency), περίπου 15.000 έμειναν τότε άστεγοι. Αν και η ενεργή αντίδραση σιώπησε από το 1971, αυτή η περίοδος έδωσε τον τόνο για ισχυρή επίβλεψη έκτοτε.

Από το 1967 σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές έγιναν και στις δυο περιοχές κυρίως ως ένα αποτέλεσμα της πολιτικής που έχει όλο και περισσότερο ενώσει τη Δ. Όχθη και τη Λωρ. της Γάζας με την Ισραηλινή οικονομία. Είναι προφανές ότι έχει αναπτυχθεί και καθημερινά αυξάνεται ένα μεγάλο εργατικό

δυναμικό που εργάζεται στο Ισραήλ. Αυτοί οι εργάτες γενικά κάνουν ανειδίκευτη εργασία, και πληρώνονται λίγο σύμφωνα με τα Ισραηλινά λεγόμενα, κυρίως στις κατασκευές, τη γεωργία και τις διάφορες υπηρεσίες. Δεν τους επιτρέπεται να παραμείνουν στο Ισραήλ κατά τη διάρκεια της νύχτας χωρίς ειδική άδεια, αν και πολλοί το κάνουν παράνομα για να γλυτώσουν τα έξοδα της μετακίνησης.

Η ροή των μεταναστών που άρχισε αμέσως μετά την κατοχή έχει γίνει μια πλημμύρα. Θεωρείται ότι πάνω από το 30% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της Δ. Όχθης εργάζεται στο Ισραήλ και περ. το 40% της Γάζας. Αυτό είναι μέρος ενός φαύλου κύκλου που έχει σχέση με ... η τοπική οικονομία δεν αναπτύσσεται και γι' αυτό δεν μπορεί να παρέχει εναλλακτική απασχόληση....

Στη Γάζα ο αριθμός των εξόδων είναι μικρότερος λόγω των μεγαλύτερων δυσκολιών στο να πάρουν τα ταξιδιωτικά έγγραφα τα οποία ισχύουν στην Γάζα έχει μια πολύ περιορισμένη οικονομική βάση — πέραν των υπηρεσιών, οι κύριες δραστηριότητες είναι η καλλιέργεια εσπεριδοειδών, η αλιεία και μια μικρή μονάδα ελαφράς βιομηχανίας που κυρίως συνδέεται με το Ισραήλ.

Τώρα αυτές οι δυνατότητες έχουν συρρικνωθεί, ιδιαίτερα καθώς οι Ισραηλινοί έκαναν ελάχιστα για να αναπτύξουν τις κοινωνικές υπηρεσίες.

Μέχρι πρόσφατα αυτά τα προβλήματα απασχόλησης λύονταν με μια σημαντική εκροή προς τον Κόλπο κι αλλού — το 1981, υπολογίστηκαν περίπου 18.000 έξοδοι από τη Δυτ. Όχθη.

Στη Γάζα ο αριθμός των εξόδων είναι μικρότερος λόγω των μεγαλύτερων δυσκολιών στο να πάρουν τα ταξιδιωτικά έγγραφα τα οποία ισχύουν στον ...

Η Δ. Όχθη, σε αντιδιαστολή με τη Γάζα, ήταν κυρίως αγροτική περιοχή αλλά η μικρής κλίμακας γεωργία έχει σήμερα συρρικνωθεί από τις Ισραηλινές απαγορεύσεις και από το συναγωνι-

σμό με τα γενναίως επιδοτούμενα Ισραηλινά αγροτικά προϊόντα. Σε πολύ λίγες περιοχές η εντατική αρδευόμενη γεωργία έχει αναπτυχθεί με εξωτερική βοήθεια ή κεφάλαια μεγάλων γαιοκτημόνων και μόνο σ' αυτές τις περιοχές οι άνθρωποι δεν εγκατέλειψαν τη γεωργία για μεροκάματο στο Ισραήλ.

Αλλά το κύριο δίλημμα είναι, πώς η εκπαίδευση μπορεί να χρησιμοποιηθεί στις παρούσες περιστάσεις. Η διαθέσιμη εργασία τοπικά για πτυχιούχους ανώτατης εκπαίδευσης είναι —ειδικά στη Γάζα— περιορισμένη και οι εργασίες στο Ισραήλ είναι σχεδόν αποκλειστικά για ανειδίκευτους και μισό ειδικευμένους εργαζόμενους. Στη Δυτική Όχθη κατά τη διάρκεια της Ιορδανικής περιόδου υπήρχε περισσότερο τάση για απασχόληση ειδικών στη δημόσια υπηρεσία ή το στρατό, όπως και στην υπηρεσία του UNRWA. Τώρα αυτές οι δυνατότητες έχουν συρρικνωθεί, ιδιαίτερα καθώς οι Ισραηλινοί έκαναν ελάχιστα για να αναπτύξουν τις κοινωνικές υπηρεσίες.

Μέχρι πρόσφατα αυτά τα προβλήματα απασχόλησης λύονταν με μια σημαντική εκροή προς τον Κόλπο κι αλλού — το 1981, υπολογίστηκαν περίπου 18.000 έξοδοι από τη Δυτική Όχθη.

Στη Γάζα ο αριθμός των εξόδων είναι μικρότερος λόγω των μεγαλύτερων δυσκολιών στο να πάρουν τα ταξιδιωτικά έγγραφα τα οποία ισχύουν στον Αραβικό κόσμο. Πρόσφατα όμως και οι Ισραηλινοί και οι Ιορδανοί έχουν κάνει περισσότερο δύσκολο να αφήσει κανείς τη Δυτική Όχθη, είτε για εργασία είτε για σπουδές.

Έτσι, καθώς η παιδεία θεωρείται ως πολύ σπουδαίο πρόσόν, δεν είναι περίεργο ότι υπάρχει κάποια σύγχυση ως προς την άμεση χρησιμότητα της εκπαίδευσης. Δεν υπάρχει κρατική δομή που να οδηγεί το ανθρώπινο δυναμικό προς συγκεκριμένες οικονομικές ανάγκες.

Μέρος Β'

Το εκπαιδευτικό σύστημα στα κατεχόμενα

Τα συστήματα των σχολείων στις κατεχόμενες περιοχές, έχουν ένα κάπως οχιζοφρενικό Status. Οι δομές παραμένουν αυτές από τις προηγούμενες —Ιορδανική και Αιγυπτιακή για τη Δ. Όχθη και τη Λωρ. της Γάζας αντίστοιχα— διοικήσεις, χρησιμοποιώντας τα εξεταστικά τους συστήματα και τα προγράμματα σπουδών, με μερικές τροποποιήσεις, καθώς ο πραγματικός έλεγχος των σχολείων και η οικονομία του κυβερνητικού εκπαιδευτικού συστήματος είναι στα χέρια των Ισραηλινών κατακτητών των κατεχόμενων.

Το σχολικό σύστημα στη Δ. Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας είναι διαιρεμένο στους εξής 4 κύκλους:

- Νηπιαγωγεία (ηλικία 4-5 ετών)
- Δημοτικά (μαθητές 6-11)
- Προπαρασκευαστικά σχολεία (μαθητές 12-14) ετών)
- Γυμνάσια (μαθητές 15-17 ετών)

Τα Γυμνάσια προσφέρουν τρεις κατευθύνσεις: φιλολογική, επιστημονική και επαγγελματική. Περίπου το 70% των μαθητών παρακολουθούν τη φιλολογική κατεύθυνση, 27% την επιστημονική και 3% την επαγγελματική (Educational Network, No 1, June 1990, ρ. 2).

Η διαίρεση των μαθητών σε μια από αυτές τις κατευθύνσεις κρίνεται από την επιτυχία τους στην πρώτη τάξη του Γυμνασίου.

Στο τέλος του Γυμνασιακού κύκλου δίνεται μια γραπτή εξέταση, το Tawjihī, από το βαθμό επίδοσης του οποίου κρίνεται η είσοδος στην ανώτατη εκπαίδευση.

Τα σχολεία εν γένει χωρίζονται σε κυβερνητικά, UNRWA (των Ηνωμένων Εθνών) και Ιδιωτικά.

Η ευθύνη της προηγούμενης κυβέρνησης της Ιορδανίας μέχρι το 1967, έγινε ευθύνη της Ισραηλινής στρατιωτικής κυβέρνησης από τον Ιούνιο 1967.

Τα κυβερνητικά σχολεία, τα οποία αποτελούν τον μεγαλύτερο τομέα του σχολικού συστήματος, δηλ. 78% και 49% στη Δ. Όχθη και στη Λωρίδα της Γάζας αντίστοιχα, παρέχουν υπηρεσίες στο βασικό, προπαρασκευαστικό και γυμνασιακό επίπεδο. Χρηματοδοτημένα και ελεγμένα στο σύνολό τους από τις Ισραηλινές αρχές, τα κυβερν. σχολεία έχουν έλλειψη από βασικές ευκολίες έχουν πολύ χαμηλή χρηματοδότηση και είναι υπερπληθή.

Είναι γενικά παραδεκτό ότι τα κυβερνητικά σχολεία έχουν χαμηλά εκπαιδευτικά standards συγκρινόμενα με τους άλλους δύο τύπους σχολείων.

Οι δάσκαλοι - καθηγητές σ' αυτά είναι χαμηλόμισθοι, πράγμα το οποίο δυσκολεύει τη διατήρηση καλού διδακτικού προσωπικού ή την προσέλκυση νέου καλού δυναμικού.

Για όλους αυτούς τους λόγους οι Παλαιστίνιοι νοιώθουν ότι δεν παίρνουν μια καλή επιστροφή των φόρων που πληρώνουν στον τομέα της κυβερνητικής εκπαίδευσης.

Οι μαθητές στα κυβερνητικά σχολεία πληρώνουν συμβολικά δίδακτρα.

Τα UNRWA σχολεία. Αυτά ιδρύθηκαν από το United Nation of Relief and Working Agency στην αρχή της δεκαετίας του 1950, για να εξυπηρετήσουν τους Παλαιστίνιους πρόσφυγες. Τα UNRWA σχολεία παρέχουν υπηρεσίες στο βασικό και προπαρασκευαστικό κύκλο μόνο. Οι μαθητές που επιθυμούν να συνεχίσουν συνδέονται με τα κυβερνητικά σχολεία στο τέλος του προπαρασκευαστικού επιπέδου. Τα UNRWA σχολεία ανέρχονται στο 10% του σχολ. συστήματος στη Δ. Όχθη και στο 51% στη Λωρίδα της Γάζας. Το μεγάλο αυτό ποσοστό οφείλεται στο μεγάλο αριθμό των προσφύγων στην περιοχή της Γάζας.

Τα UNRWA σχολεία είναι γνωστά καλύτερα από τα κυβερνητικά σχολεία στο ότι έχουν κανονική εποπτεία, καθώς επίσης συνεχή ενίσχυση από την UNESKO. Καλύτερη επίσης είναι και η αμοιβή των δασκάλων σε αυτά, οι οποίοι έχουν παρακολουθήσει κανονικά μαθήματα πάνω στις μεθόδους διδασκαλίας και στη ψυχολογία της εκπαίδευσης. Τα UNRWA σχολεία είναι χωρίς δίδακτρα.

Τα Ιδιωτικά σχολεία. Τα ιδιωτικά σχολεία διοικούνται από διάφορα τοπικά και ξένα ινστιτούτα, κυρίως εκκλησιαστικούς οργανισμούς.

Τα ιδιωτικά σχολεία αποτελούν το 12% του σχολικού συστήματος στη Δ. Όχθη. Μερικά ιδιωτικά παρέχουν μόνο προσχολική εκπαίδευση (Νηπιαγωγεία), ενώ αλλά συνεχίζουν μέχρι το τέλος του γυμνασιακού κύκλου.

Τα ιδιωτικά σχολεία απολαμβάνουν λιγότερους περιορισμούς από τους άλλους δύο τύπους σχολείων. Καθόσον είναι υποχρεωμένα να χρησιμοποιούν το επίσημο πρόγραμμα σπουδών, προσφέρουν παραπάνω μαθήματα προκειμένου να ανεβάσουν ποιοτικά και να πλουτίσουν το πρόγραμμά τους. Είναι γενικά παραδεκτό ότι προσφέρουν καλύτερης ποιότητας εκπαίδευση από τις άλλες δύο κατηγορίες σχολείων.

Τα ιδιωτικά σχολεία ποικίλουν από αυτά που δεν επιφορτίζονται με δίδακτρα καθόλου, σε αυτά που είναι συνολικά εξαρτημένα από τα δίδακτρα, για την κάλυψη των αναγκών λειτουργίας. Στη Δ. Όχθη τα ιδιωτικά σχολεία είναι τοποθετημένα στο μέσο της περιοχής και γι' αυτό οι υπηρεσίες τους περιορίζονται στους κατοίκους της περιοχής. Στα ιδιωτικά σχολεία πληρώνονται δίδακτρα.

Στη Δ. Όχθη ακολουθείται το curriculum της Ιορδανίας στα σχολεία, το οποίο μπορεί να δίνει έμφαση στην Αραβική κουλτούρα και ιστορία γενικά και στην αντιπαράθεση με το Ισραήλ, αλλά διδάσκει τους νέους Παλαιστίνιους πολύ λίγα για το δικό τους κοινωνικό παρελθόν ή την ανάπτυξη του εθνικισμού.

Το εκπαιδευτικό σύστημα της Λωρίδας της Γάζας επικεντρώνεται γύρω από τα UNRWA σε πολύ μεγαλύτερη έκταση από ότι της Δυτ. Όχθης. Τα ιδρύματα UNRWA πήραν το 52% του συνόλου των μαθητών το 1982, και από τότε μεριμνά μόνο για τους μαθητές βασικής και προβασιικής ηλικίας.

Η επίδραση σ' αυτούς τους τομείς είναι πολύ μεγαλύτερη. Μόνο το 3% των παιδιών λαμβάνουν εδώ ιδιωτική εκπαίδευση, που αντιπροσωπεύουν κυρίως μικρό αριθμό των εξέχοντων εμπόρων και πορτοκαλλοπαρωγών. Το UNRWA προσπαθεί να ενισχύσει το curriculum στο βασικό και προπαρασκευαστικό επίπεδο και να ενισχύσει την εκπαίδευση με οπτικά μέσα και βιβλιοθήκες. Το curriculum στη Λωρ. της Γάζας βασίζεται στο Αιγυπτιακό, με 6 χρόνια βασικό κύκλο, 3 χρόνια προπαρασκευαστική και 3 δευτεροβάθμια εκπαίδευση, που οδηγούν στην εξέταση tawjihī που έχει καθορίσει η Αίγυπτος. Το tawjihī δίνει τη δυνατότητα στους

Εκπαιδευτικά Στατιστικά
έτος 1988 - 89

Δυτ. Όχθη (περιλαμβάνονται και τα σχολεία της Ανατολικής Ιερουσαλήμ).

Σχολεία				Μαθητές			
Κυβερν.	UNRWA	Ιδιωτ.	Συν.	Κυβερν.	UNRWA	Ιδιωτ.	Σύνολο
862	100	317	1279	251.554	40.678	57.741	349.973

Λωρίδα της Γάζας

Σχολεία				Μαθητές			
Κυβερν.	UNRWA	Ιδιωτ.	Συν.	Κυβερν.	UNRWA	Ιδιωτ.	Σύνολο
105	162	49	316	77.917	90.713	8056	176.686

Κατάταξη μαθητών σύμφωνα με το εκπαιδευτικό επίπεδο στη Δ. Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας.

Περιοχή	Δ. Όχθη και Ιερουσαλήμ	Λωρ. Γάζας	Δ. Όχθη και Λωρ. Γάζας
Επίπεδο/έτος	1988-89	1988-89	1988-89
Νηπιαγωγεία	22.843	6.940	29.783
Δημοτικά	206.411	109.772	316.183
Προπαρασκευαστικά	77.213	39.765	116.978
Γυμνάσια	42.319	19.379	61.698
Σύνολο	349.973	176.686	526.659

Στοιχεία από Educational Network, No1, June 1990, p. 8.

Μέσος όρος χαμένων σχολικών ημερών στα UNRWA σχολεία, στη Δ. Όχθη και τη Λωρ. της Γάζας, από Σεπτ. 1990 μέχρι Μάρτη 1991.

Αιτίες για κλείσιμο σχολείων	Μ.Ο. χαμένων ημερών		Ποσοστό χαμ. ημερών	
	Δ. Όχθη	Λωρ. Γάζας	Δ. Όχθη	Λωρ. Γάζας
Κλείσιμο από στρατιωτ. διαταγή	63.0	61.8	73.4	67.2
Γενική απεργία	11.4	13.1	13.3	14.3
Απαγόρ. κυκλοφορίας	8.6	13.2	10.1	14.4
Αναταραχές	0.8	0.4	0.9	0.4
Επέμβαση Ισραηλ. στρατού	2.0	0.9	2.3	1.0
Αποτέλεσμ. απαγόρ. κυκλοφ.*	-	2.4	-	2.6
Διαμαρτυρία μαθητών	-	0.01	-	-
Εξωτερ. επέμβαση νέων	-	0.07	-	0.1
Σύνολο	85.8	91.9	100.0	100.0
Ποσοστό χαμένων ημερών Σεπτ. '90 - Μαρτ. '91	-	-	48.2	51.3

Συνολικός αριθμός πιθανών σχολ. ημερών × 178 για τη Δ. Όχθη. Συνολικός αριθμός πιθανών σχολ. ημερών × 179 για τη Λωρ. της Γάζας.

* Ανικανότητα δασκάλων να πάνε στο σχολείο εξ αιτίας της απαγόρ. κυκλοφ. και της παρεμπόδισης των δασκάλων από τους Ισραηλ. στρατιώτες να πλησιάσουν σε αυτά.

Στοιχεία από Educational Network, No 4, April 1991, p. 12.

μαθητές να αιτήσουν πανεπιστημιακή θέση τοπικά ή στον Αραβικό κόσμο.

Ο συνολικός αριθμός εγγραφών στη Γάζα έχει μείνει ο ίδιος, όπως και στη Δυτ. Όχθη και ίσως φαίνεται περίεργο ότι ο αριθμός κοριτσιών σε όλα τα επίπεδα συγκρίνεται ευνοϊκά με εκείνον της Δυτ. Όχθης. Είναι πιθανό ότι η ανασφάλεια της ζωής στα στρατόπεδα εδώ όπως και στο Λίβανο και αλλού κάνουν την εκπαίδευση πιο επιθυμητή τόσο στα αγόρια όσο και στα κορίτσια απ' ό,τι στις αγροτικές περιοχές της Δ. Όχθης.

Μετά τη Γυμνασιακή εκπαίδευση υπάρχουν τα κυβερνητικά Ινστιτούτα ή Κολλέγια, τα οποία προετοιμάζουν δασκάλους για τη βασική και την προπαρασκευαστική εκπαίδευση — ενώ οι καθηγητές του Γυμνασίου προέρχονται μόνο από τα Πανεπιστήμια. Επίσης τα Ινστιτούτα ή Κολλέγια UNRWA ετοιμάζουν και για άλλα επαγγέλματα, βοηθητικά κυρίως, όπως βοηθός φαρμακοποιού, οδοντοτεχνίτη, κομμώτριας, εργατών ένδυσης, κ.ά.

Τα Ινστιτούτα και Κολλέγια βρίσκονται σε διάφορες πόλεις της Παλαιστίνης, όπως στη Ramallah (3), στο Tulkatem (1), στην Hybron (1) ιδιωτικό Πολυτεχνικό Ινστιτούτο. Επίσης υπάρχουν και πολλά στην Ιερουσαλήμ.

Τα πανεπιστήμια στην Παλαιστίνη είναι έξι. Τέσσερα στη Δ. Όχθη: Biz - zeit στη Ramallah, Al-Najih στο Nablus, Bethlehem, Hebron. Ένα στην Ιερουσαλήμ: Abu Dees. Και ένα στη Λωρίδα της Γάζας: Islamic university.

Οι Ισραηλινές αρχές, από την εξέγερση της Ιντιφάντα το Δεκέμβριο του 1987, έχουν χρησιμοποιήσει διάφορα μέτρα συλλογικής τιμωρίας, σε μια προσπάθεια να εξαναγκάσουν την Παλαιστινιακή κοινότητα να σταματήσουν την Ιντιφάντα. Ανάμεσα στα πιο αυστηρά και εκτενή σε διάρκεια από αυτά, έχει υπάρξει το συλλογικό κλείσιμο των εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Παραπέρα οι κατακτητές έχουν κηρύξει ως παράνομη κάθε εναλλακτική προσπάθεια στα κλειστά σχολεία, κολλέγια και πανεπιστήμια να προσφέρουν στην κοινότητα και στον εκπαιδευτικό τομέα.

Από την αρχή της Ιντιφάντα τα πέντε μεγάλα πανεπιστήμια της Δ. Όχθης και της Λωρίδας της Γάζας δεν έχει επιτραπεί να ανοίξουν καθόλου.

Οι Ισραηλινές αρχές έχουν κηρύξει τους παν/κούς χώρους στρατιωτικές περιοχές, εμποδίζοντας στους φοιτητές, ερευνητές και ακαδημαϊκό προσωπικό την είσοδο ή την χρήση των διαθέσιμων εγκαταστάσεων των κτιρίων και των περιοχών τους. Σαν αποτέλεσμα η εκπαίδευση για πάνω από 12.000 πανεπιστημιακούς φοιτητές είχε σταματήσει.

Παράλληλα και τα 16 κοινοτικά κολλέγια είχε διαταχθεί να κλείσουν τον Γενάρη του 1988, και επιτράπηκε μόνο να ανοίξουν εν μέρει τον Μάρτη του 1990. Όλα τα 1.174 σχολεία της Δ. Όχθης (δεν περιλαμβάνονται τα σχολεία της Ανατολ. Ιερουσαλήμ) υπόκειντο συχνά και για μεγάλο διάστημα σε κλείσιμο, και δεν επιτράπηκε η λειτουργία τους για 17 από τους τελευταίους 28 μήνες.

Έτσι, 303.000 μαθητές που αποτελούν το 35% του Παλαιστινιακού πληθυσμού, αλλά και 176.686 μαθητές στη Γάζα δεν είχαν τη δυνατότητα να πάρουν κανενός είδους κρατικής εκπαίδευσης. (Στοιχεία από Educational Network No, 1 June 1990, ρ. 1).

Έτσι, η Παλαιστινιακή κοινότητα, σε απάντηση στις στρατιωτικές διαταγές αποφάσισε να προσφέρει εναλλακτικές λύσεις προκειμένου η εκπαιδευτική διαδικασία να συνεχιστεί. Μια από αυτές ήταν η: οργάνωση λαϊκής παιδείας από επιτροπές γειτονιάς. Από τον Μάρτη 1988 οι μαθητές έπαιρναν μαθήματα από γονείς, δασκάλους ή άλλους μεγαλύτερους μαθητές, στα σπίτια, στις εκκλησίες, στα mosques, ακόμα και σε κήπους.

Αυτή, η στην κοινότητα βασισμένη εκπαίδευση, αποτελούσε μια μεγάλη απειλή για τους Ισραηλινούς κατακτητές, αφού δεν είχαν πια τον έλεγχο της διαδικασίας και των περιεχομένων της εκπαίδευσης των Παλαιστινίων. Σαν αποτέλεσμα η λαϊκή εκπαίδευση κηρύχθηκε παράνομη και όποιος παρέβαινε έστω και εν μέρει την εντολή, αντιμετώπιζε συλλήψεις, πρόστιμα, φυλακίσεις και άλλες «ενοχλήσεις».

Μια από τις εναλλακτικές λύσεις ήταν και αυτή που προσφέρθηκε από τα ιδιωτικά σχολεία και τα UNRWA, τα οποία προσέφεραν μια εκπαίδευση από μακριά, στέλνοντας τα μαθήματα σε πακέτα στα σπίτια των μαθητών. Κάτι το οποίο επίσης κηρύχθηκε παράνομο και εμποδίστηκε.

Κλείσιμο σχολείων κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους, Δυτ. Όχθη (δεν περιλαμβάνεται η Ανατολ. Ιερουσαλήμ).

Το minimum σχολικών ημερών που απαιτείται (με δήμερο πρόγραμμα) για ένα κανονικό σχολ. έτος, σύμφωνα με τον Ισραηλινό νόμο, για τη Δ. Όχθη είναι 205 - 210 μέρες.

1987 - '88 (Σεπτ. '87 - 21 Ιουλ. '88)

Ο μέγιστος αριθμός ημερών που τα σχολεία μπορούσαν να είναι ανοικτά κατά το 2ο εξάμηνο ήταν:

47 ημέρες βασική εκπαίδευση
44 ημέρες προπαρασκευαστική
35 ημέρες γυμνασιακή

1988 - '89 (1 Δεκ. '88 - 14 Νοεμ. '89)

Οι Ισραηλινές αρχές παρέτειναν το σχολ. έτος μέχρι το Νοέμ. '89 ως αντιστάθμισμα της μεγάλης καθυστέρησής τους να ανοίξουν το φθινοπωρινό εξάμηνο και για την παράταση του κλεισίματος όλων των σχολείων της Δ. Όχθης από Γεν. - Ιούλιο.

Κατά τη διάρκεια του σχολ. έτους, ο μέγιστος αριθμός ημερών που τα σχολεία μπορούσαν να είναι ανοικτά ήταν: 135 ημέρες βασική εκπ., 115 ημέρες προπαρασκευαστικές, 85 ημέρες Γυμνασιακή I και II, 120 ημέρες Γυμνασιακή III.

1989 - '90 (10 Γεν. '90 - 2 Ιουλ. '90)

Κατά τη διάρκεια του σχολ. έτους ο μέγιστος αριθμός που τα σχολεία μπορούσαν να είναι ανοικτά, ήταν: 142 ημέρες βασική εκπαίδευση, 136 ημέρες προπαρασκευαστική και γυμνασιακή.

Σημείωση: Στην πραγματικότητα τα περισσότερα σχολεία στη Δ. Όχθη ήταν λιγότερο ανοικτά από το μέγιστο δυνατό αριθμό. Τα παραπάνω στοιχεία αφορούν μόνο στις ημέρες που έκλεισαν οι Ισραηλinoί στρατιώτες όλα τα σχολεία της Δ. Όχθης. Σε αυτά μπορούμε να προσθέσουμε ημέρες που ξεχωριστά έκλεισαν τα σχολεία, είτε με ειδική στρατιωτική εντολή είτε λόγω απαγόρευσης της κυκλοφορίας.

Στοιχεία από Educational Network, No, 2, Sept. 1990, ρ. 8.

Το καλοκαίρι του '91 τα σχολεία παρέτειναν τη διάρκειά τους και το καλοκαίρι, για να καλύψουν κάποιες ώρες από αυτές που χάθηκαν λόγω του κλεισίματος, των απεργιών, του πολέμου στον Κόλπο, της απαγόρευσης της κυκλοφορίας. Παρά τα προβλήματα, το 1991 - 92 φαίνεται να είναι η σχολική χρονιά που αρχίζει βάσει του προγράμματος.

Στη Δ. Όχθη όλα τα σχολεία άνοιξαν την 1η Σεπτέμβρη. Στη Γάζα όμως ο στρατός επέτρεψε μόνο στις ηλικίες 1-6 να λειτουργήσουν ενώ στις ηλικίες 7-12 επέβαλε ένα αυθαίρετο κλείσιμο, μέχρι τις 12 Σεπτέμβρη.

Και τα 16 Παλαιστινιακά κοινοτικά κολλέγια επιτράπηκε να ανοίξουν ξανά στο διάστημα Μάρτη και Ιουνίου 1990.

Το Bethelam Univ ξανάνοιξε την 1η Οκτ. 1990. Και το Hebron Univ ξαναλειτούργησε τη 1η Ιουν. 1991.

Στις 19 Αυγ. 1991 δόθηκε η άδεια στο AlNajah Univ να ξανανοίξει μετά από 44 διαδοχικούς μήνες που παρέμεινε κλειστό. Το Al-Najah πριν την Intifada περιελάμβανε περ. 3.500 φοιτητές.

Επίσης στις 15 Σεπτ. 1991 δόθηκε η άδεια να ξαναλειτούργησει τον Οκτ. '91 το Gaza Islamic Univ. που επίσης παρέμεινε κλειστό για 44 μήνες, και το οποίο πριν την Intifada περιελάμβανε 4.500 φοιτητές. (Στοιχεία από Educational Network, No 6, Sept. 1991. Έτσι σήμερα το μόνο Παλαιστινιακό Πανεπιστήμιο που παραμένει ακόμα κλειστό είναι το Bitzeit Univ., που οι Ισραηλινές αρχές αρνούνται να ανοίξουν από τον Γενάρη 1988.

Ντίνα Γογκάκη

ΣΣ Η μελέτη αυτή βασίστηκε:

α) στην προσωπική εμπειρία που είχα κατά την επίσκεψή μου στις κατεχόμενες περιοχές της Παλαιστίνης και στους προσφυγικούς καταυλισμούς. (Ανατ. Ιερουσαλήμ, Ραμάλλα Μπιρ-ζέι, Βηθλεέμ, Ιεριχώ, Νάμπλεις, Χεβρώνα, Γιανίν, Καλκίλια, Σεμπάστια, Τουλκαρέμ, κ.λπ.), τον Ιούλιο και Αύγουστο 1991.

β) στις εκεί επισκέψεις μου στα διάφορα εκπαιδευτικά ιδρύματα, καθώς και στις συναντήσεις μου με διάφορες προσωπικότητες της περιοχής, με καθηγητές, ανθρώπους των γραμμάτων, όπως Khalil Mohshi, Samiha Khalil, Assad El Saftawyel, Mohamad Abu Shaban, Nidal Sabri, Lourice Ackall, Ragda Qutthanien, κ.ά.

γ) στα άρθρα:

- Sarah Graham - Brown: «Occupied

Territories: Schools - Universities». Education, repression and liberation: Palestinians, 1984, p. 62-105.

- Muhsin D. Yusuf. «The Potential Impact of Palestinian Education on a Palestinian State» journal of Palestine studies 8:4 (Sum. '79), p. 70 - 93.
- Philip E. Davies «The Educated West Bank Palestinians», Journal of Palestine Studies 8:3 (Spring '79), p. 65 - 80.
- Khalil Mahshi and Ramzi Riham «Education: Elementary and Secondary» A Palestinian Agenda for the West Bank and Gaza. Εκδ. American Enterprise Institute Studies in Foreign Policy, 1980, p. 29-57.
- Antoine and Rosemarie Zahlan: «The

Palestinian Future: Education and Manpower», r. 103 - 112.

- Khalil Mahshi - Kim Bush «The Palestinian Uprising and Education for the future». Harvard Educational Review, no1, 59, No 4 Nov. 1989, p. 470-483.
- Educational Network No 1, June 1990.
- Educational Network No 2, Sept. 1990.
- Educational Network No 3, Febr. 1991.
- Educational Network No 4, April. 1991.
- Educational Network No 5, June 1991.
- Educational Network No 6, Sept. 1991.

